KLAGER

I

ET

ROADMAP FOR SAMARBEJDE **ALMENE BOLIGOMRÅDER**

PRAKSIS

DREYERSFOND

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Statens Kunstfond

Heidi Svenningsen Kajita og Rosa Sand

KLAGER I PRAKSIS

ET ROADMAP FOR SAMARBEJDE I ALMENE BOLIGOMRÅDER

Heidi Svenningsen Kajita og Rosa Sand

Klager i praksis: Et roadmap for samarbejde i almene boligområder

Heidi Svenningsen Kajita og Rosa Sand

Bogdesign: Claudia Schenk, trockenbrot
Etik og kommunikation: Søren-Emil Schütt
Illustrationer: Heidi Svenningsen Kajita
Transskribering: Asta McNair og Jette Kildegaard
Korrektur: Henriette Houth
Redaktør: Heidi Svenningsen Kajita

Manuskriptet er en fiktionaliseret fortælling baseret på forskning. Detaljer og karakterer er ændret og tilføjet af dramatiske eller narrative grunde.

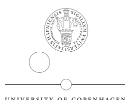
Bogen er publiceret i trykte eksemplarer samt digital kopi på www.bureaus.dk

Udgivet af Bureaus Publishing, København.

ISBN: 978-87-975301-0-8

Støttet af Statens Kunstfond, Dreyers Fond og Københavns Universitet.

DREYERSFOND

bureaus.publishing

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

Heidi Svenningsen Kajita

Vi kan ikke tale om grøn omstilling uden også at tale om social og økonomisk omstilling. Det fortæller de, der arbejder med og bor i de almene boligområder, om i deres fortællinger om misligholdelse, nedrivninger, stigmatisering og silo-tænkning igennem tiderne. Der er behov for at gentænke demokratiske tilgange til byplanlægning og arkitektur. Medierne rapporterer om fejlslagne, problemfyldte såkaldte "parallelsamfund". Samtidig satses der fra politisk side på udviklingen af den almene sektor. Men hvordan kan arkitekter og byplanlæggere byde ind med løsninger for en bedre fremtid og samtidig forholde sig nysgerrigt, omsorgsfuldt og ansvarligt til beboere, der dagligt holdes fast i problemer og stigmatisering, og som må ty til brok og klager for at vise vej til en mere bæredygtig fremtid?

Manuskriptet Klager i praksis samler fortællinger af folk, der arbejder med brok og klager fra ret så forskellige positioner inden for den almene sektor. I 2023 interviewede jeg tre arkitekter, en social vicevært, to landskabsarkitekter, en byplanlægger, en ejendomsleder, en historiker, en kommunikationschef og en forsker, der også er aktiv i foreningsarbejde. Manuskriptet baseres også på historier fortalt af beboere og boligaktivister på seminaret Omsorg for planer: fortællinger om parallelsamfundspakken, som jeg afholdt som del af gruppen Aktion Arkiv i 2021.

Det går som regel godt i de processer, hvor beboeres positive engagement inddrages i planlægning og design af boligområder, men det er svært at håndtere – ja, det svære, mere kritiske engagement. Klager er besværlige og langsommelige sociale processer, som beboere kender fra deres sanselige, virkelige, omsorgs- og problemfyldte hverdagspraksisser. Manuskriptet skrevet sammen med dramatiker Rosa Sand skaber derfor et mulighedsrum for nysgerrighed efter dette besværlige arbejde, der finder sted både i medieret form og i møder mellem mennesker. Den kre-

ative bearbejdning af forskellige menneskers beskrivelser af deres – både betalte og ikke-betalte – arbejde med klager og brok viser, at det er på spil i plantegninger, fokuslister, følgegrupper, ventelister, mødelokaler, opgange og køkkener, love, beslutningslister, handleplaner og mails m.v.

Klager vinder gehør i disse år. Blandt andre har den feministiske filosof Sarah Ahmed i bogen Complaint! (2021) vist, at klagesager ikke nemt følger de utilitaristiske arbejdsgange, som viden og institutioner er bygget på. Menneskelige problemer er ikke sådan lige at inddrage i professionaliserede arbejdsgange. Vores dramatiserede indslag peger også på, at bureaukratiske dokumenter, procedurer og systemer har det med at blokere individers svære og knudrede praksisser. Fra historien ved vi, at det ofte er gennem omveje, man kan indskrive det rodede og ikke-katalogiserbare, såsom beboeres småsnak, brok og sociale processer, i arkitekturens systematiserede papirarbejde. Vores fortælling fejrer de omveje. Formatet er et såkaldt Roadmap, et strategidokument, som både præsenterer en ambitiøs vision og de trin, der skal tages for at virkeliggøre aspirationerne om at skabe rum for de besværlige klager.

Roadmap-formatet leder os her gennem flere blindgyder end motorveje i fortællinger om, hvordan de involverede kan imødekomme og arbejde med hinanden. Roadmap'et kombinerer paradokset omkring en professionaliseret løsningsoptik med de kontinuerlige hårdknuder, der lader til at være klagearbejdets foretrukne modus. Gennem dialoger, snak og oplæsninger af lister og beskrivelser kommer manuskriptet omkring arbejdsbetingelser og faglige teknikker. Arbejdet med de besværlige beklagelser er baseret på folks oprigtige interesse, visioner og erfaringer med menneskelige relationer og miljøer i almene boligområder. Roadmap-fortællingen peger derfor ikke i retning af en ideel løsning, men mod en langsom praksis, hvor det tilbagevendende besværlige får plads i snørklede ruter.

TAK

Jeg vil gerne sige mange tak til alle interviewpersoner for at dele jeres ord og lade Rosa og jeg bruge dem kreativt og uden henvisninger i manuskriptet. Uden jeres ord kunne vi ikke have forestillet os den dramatiserede fortælling her, og selvom vi ikke har fået alle pointer og perspektiver med, har interviewene med jer hjulpet os til at forstå, hvordan vi som borgere – både fagfolk og beboere – bedre kan samarbejde om klager i praksis. Tak til:

Aske Tybirk Kvist
Gitte Juul
Kris Nilsson
Mette Jo Leisner
Mette Prag
Michael Willumsen
Mikkel Høghøj
Søren Nielsen
Tobias Hentzer Dausgaard

Også tak til dem der har valgt at deltage uden navn. Interviews er udført af Heidi Svenningsen Kajita, som del af forskningsprojektet Klager i praksis. Flere har ikke ønsket at deltage, fordi de ikke mener at beklagelser, brok og klager er en del af deres arbejde; bare ikke har ønsket at deltage med eller uden anden begrundelse; eller ikke har ikke svaret på mails. Herudover tak til:

Alex Young Pedersen
Beata Hemer
Elsebeth Frederiksen
Fatma Tounsi
Marie Northroup Christensen
Søren-Emil Schütt
Alle er boligaktivister, der deltog i panel på seminaret Omsorg for planer: fortællinger om parallelsamfundspakken (2021) organiseret af Aktion Arkiv. Se www.aktionarkiv.org

SCENE 1

KLAGENS (OM)VEJE

(Man ser fortælleren i et kontor med papirstakke, papirkugler, genbrugsposer, computer, og kaffekopper. Fortællerens telefon ringer. De ser på den.)

FORTÆLLEREN

Nej tak!

(Fortælleren tager telefonen, og forsøger hurtigst muligt at komme til at lægge på.)

Nej tak!

Ja, hallo? Jeg ønsker ikke at deltage. Jeg er blevet spurgt, om jeg ville deltage, men jeg takker nej. Hvorfor? En del af mig siger nej, fordi jeg ikke mener, at beklagelser, brok og klager er en del af mine arbejdsopgaver. En del af mig har ikke ønsket at deltage – med eller uden anden begrundelse. En del af mig svarer slet ikke på dine mails.

Nej. Det er ikke mig, du skal tale med. Jeg er byplanlægger og beboer. Jeg er arkitekt, social vicevært, historiker og landskabsarkitekt. Jeg er boligaktivist, foreningsaktiv og forsker. Jeg er også ejendomsleder og arbejder med kommunikation. Og konflikthåndtering, borgerinddragelse, bæredygtighed og klimatilpasning. Jeg har flere uddannelser bag mig og mange års erfaring. Men klager, nej, de ligger ikke inden for mine bundne opgaver.

(Til kameraet)

Der er bare rigtig mange beklagelser og brok, og beboerne truer også med egentlige klagesager. Jeg vidste jo ikke, at deres have ligger lige der, hvor vi vil anlægge det nye mødested. Det skulle styrke fællesskabet. Jeg forstår frustrationen. Det er vel deres boligområde. Og nu får jeg at vide, at de har søgt aktindsigt. Og hvad koster det ikke. Altså, systemisk er der noget helt skævt.

Figur 1: *klagens (om)veje*. Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

(I telefonen)

Hmm. Men jo...beboernes medbestemmelse er vel et centralt anliggende i almenboligloven...

(Fortælleren drikker sin kaffe, stirrer på telefonen og lægger den fra sig med dårlig samvittighed, ser ud over sine mange mapper, papirer, skuffer. Overvejer sine muligheder.)

Jeg prøver at finde klagens vej i vores arbejde i systemet, i procedurer, i teknikker. I praksis.

(Finder rapport med illustration af 'Klagens (om)veje' frem på skrivebordet.)

Lad os se. Her: "Klager i Praksis".

SCENE 2

SMÅTING OG HELE SYSTEMET

(Fortælleren bladrer igennem rapporten. Heri finder de en kuvert med en lille stak klagelister.)

(Close-up af hænder, der bladrer gennem stakken. Fortælleren læser uddrag op og reflekterer over dem.)

FORTÆLLEREN

Hundelort. Der er utrolig mange klager omkring hundelort. Og knallerter. Og hærværk. At der bliver tisset i opgangen, for eksempel, det var et issue på et tidspunkt, at børn tissede i opgangen, og det er jo, fordi de ikke kan komme ind i deres egen opgang og der ikke bliver svaret. De her klager handler jo både om noget meget lokalt, men bliver også knyttet til nogle bredere samtidige forestillinger omkring problematisk ungdom, for eksempel.

Katten. Har kattene de bedste forudsætninger?

Småting og hele systemet. De der småting, der kommer op, altså.

Parkering. Kan det gå ud over parkeringspladserne? Det er mikrokonflikter, der kommer til udtryk gennem de her klager.

Naboerne. Man har måske gået og været træt af noget, men klager er lige så meget en del af dét at bo der, som det er, at der er en konkret ting, man gerne vil fikse.

Lad os se...

Dyrkningshaver. Nogle er virkelig interesserede, og så kører det et stykke tid, og så fader det lidt ud, fordi så er der nogen, der flytter, eller det ... et eller andet andet, folk taber interessen eller sådan noget, så kan man jo så plante noget ... nogle stauder der i stedet for, eller hvad man nu kan, eller nedlægge det.

En klage over nedrivning. Der står: "Vores sidste barn blev faktisk født i den pågældende lejlighed, som nu står til at skulle rives ned. Det her går tilbage til 2018, hvor lovgivningen trådte i kraft, og jeg var måske naiv i min forestilling om, at en bolig er en menneskeret og noget, man kan tage for givet. Det var det jo på ingen måde, gik det pludselig op for os. Jeg sad til en børnefødselsdag med min mellemste pige, og så kom den her nyhed ligesom ind, og den begyndte at dukke op i alle medierne. Vi snakkede sammen, forældrene til denne her fødselsdag, og det kom hun så til at overhøre, så hun brød pludselig bare sammen og gav sig til at græde, fordi hun fattede jo nu, at hendes barndomshjem åbenbart stod til at skulle rives ned."

(Fortælleren taber stakken af papirer, der nu er helt uoverskuelig. De er stresset. Går i stå. Ser så på Pias plan.)

Pias plan var jo lidt en buffet af alle de ting, man overhovedet kunne drømme om – det var ikke en sådan konsolideret ... at der skal plantes en lund, som er den her akse af den her type af træer. Det var mere et billede af alle de oplevelser, hun havde haft med naboens børn, som hun havde været nede og plante blomster med, eller andre observationer, hun havde gjort sig rundtomkring i området, om det, der skabte liv i gårdrummene. Så ja, Pias plan blev lige så meget et udgangspunkt for samtale.

(Fortælleren overvejer at gå ud og tale med borgerne, ser mod døren, hvisker:)

Det handler ... om at få spurgt borgerne i de første faser: Hvad er det her for et sted, hvad skal det kunne, hvordan bruger du det her sted i dag, hvem bruger du det sammen med? – så vi ikke får lavet noget, som rådgiverne tror er det rigtige for det her område.

(Ser på tegningen)

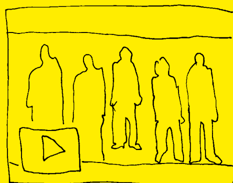
Som beboer vil man gerne vide: "Hvorfor skal jeg være med i det her arbejde? Hvad får jeg af indflydelse? Bruger du det, jeg siger, til noget?"

Ellers har man andet at lave.

S.Nr.	Dato	Klage nr.	Navn	Adresse	Object No.	Problem detaljer	status
1	01-01-2022	1250	ABHISHEK ANAND		34092	Hundelort	åben
2	02-01-2022	1251	ALAN JENSEN		48487	Katten	lukket
3	10-02-2022	1252	SIGNE SØNDERVIG		53027	Småting	åben
4	13-02-2022	1253	OLE ZEIDLER		27586	Hele systemet	Lukket
5	14-02-2022	1254	HANNE RØGE		60150	Parkering	Lukket
6	30-03 2022	1255	PHILLIP PAWLIK		37894	Naboerne	åben
7	30-03-2022	1256	T. MATINOVICH		56119	Dyrkningshaver	åben
8	01-04-2022	1257	T. MARTINOVICH		45305	Nedrivning	lukket
9	09-04-2022	1258	MANUEL MURILLO		62192	Indkøbsvogne	åben
10	10-04-2022	1259	CHANDAN KUMAR		27224	Tis i opgangen	lukket
11	11-04-2022	1260	B. BANISSI		28596	Maling	åben
12	28-04-2022	1261	OSCAR SUOMINEN		63227	Vand	lukket
13	09-06-2022	1262	BERIT KRANZ		59751	Revner over vinduer	åben
14	09-06-2022	1263	GUNNAR MADSEN		38131	Revner dør	Lukket
15	01-07-2022	1264	M. IBRAR		54763	Lygtepæl pære	åben
16	02-07-2022	1265	YUSUF B.		53027	Birketræ allergi	Lukket
17	03-07-2022	1266	KAREN BILLE		35165	Hundelort	åben
18	03-07-2022	1267	A. KHALED		60753	Gyngen løs	lukket
19	05-07-2022	1268	A. KHALED		59227	Legeplads hegn	åben
20	06-07-2022	1269	HANS HUSSEIN		55315	Nabolarm	Lukket
21	07-07-2022	1270	MONA SOLANKI		9986	Elektricitet	åben

Figur 2: *Klageliste 1*. Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

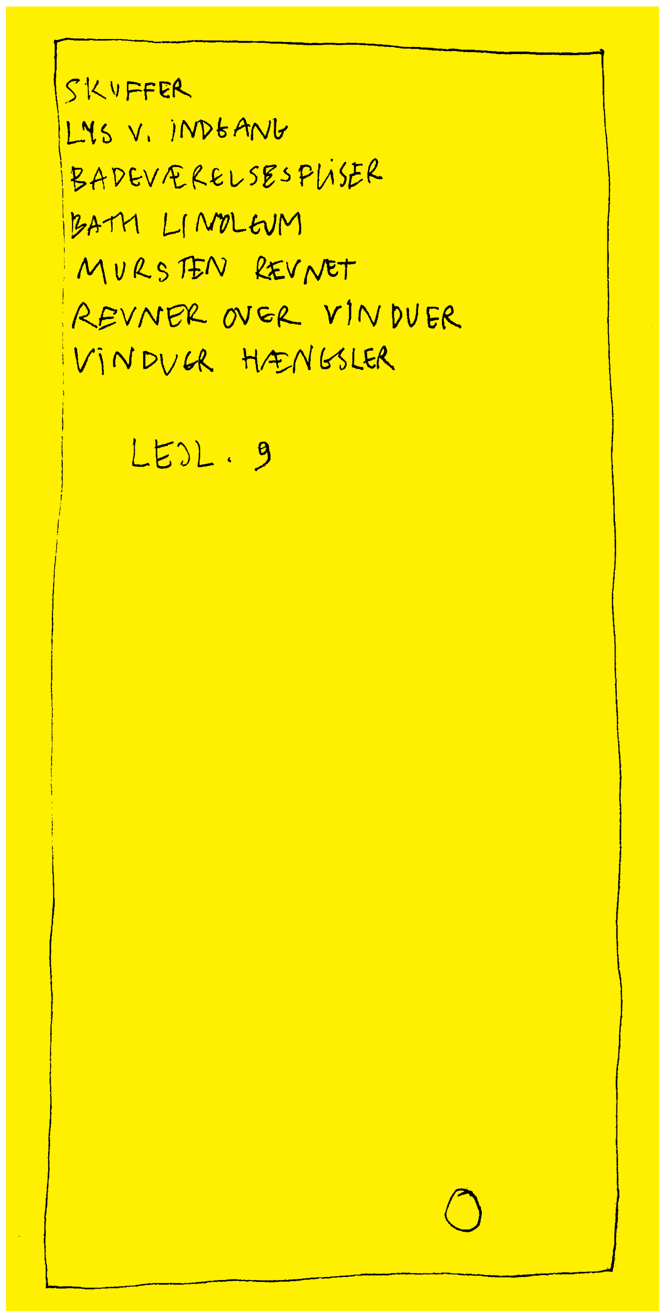

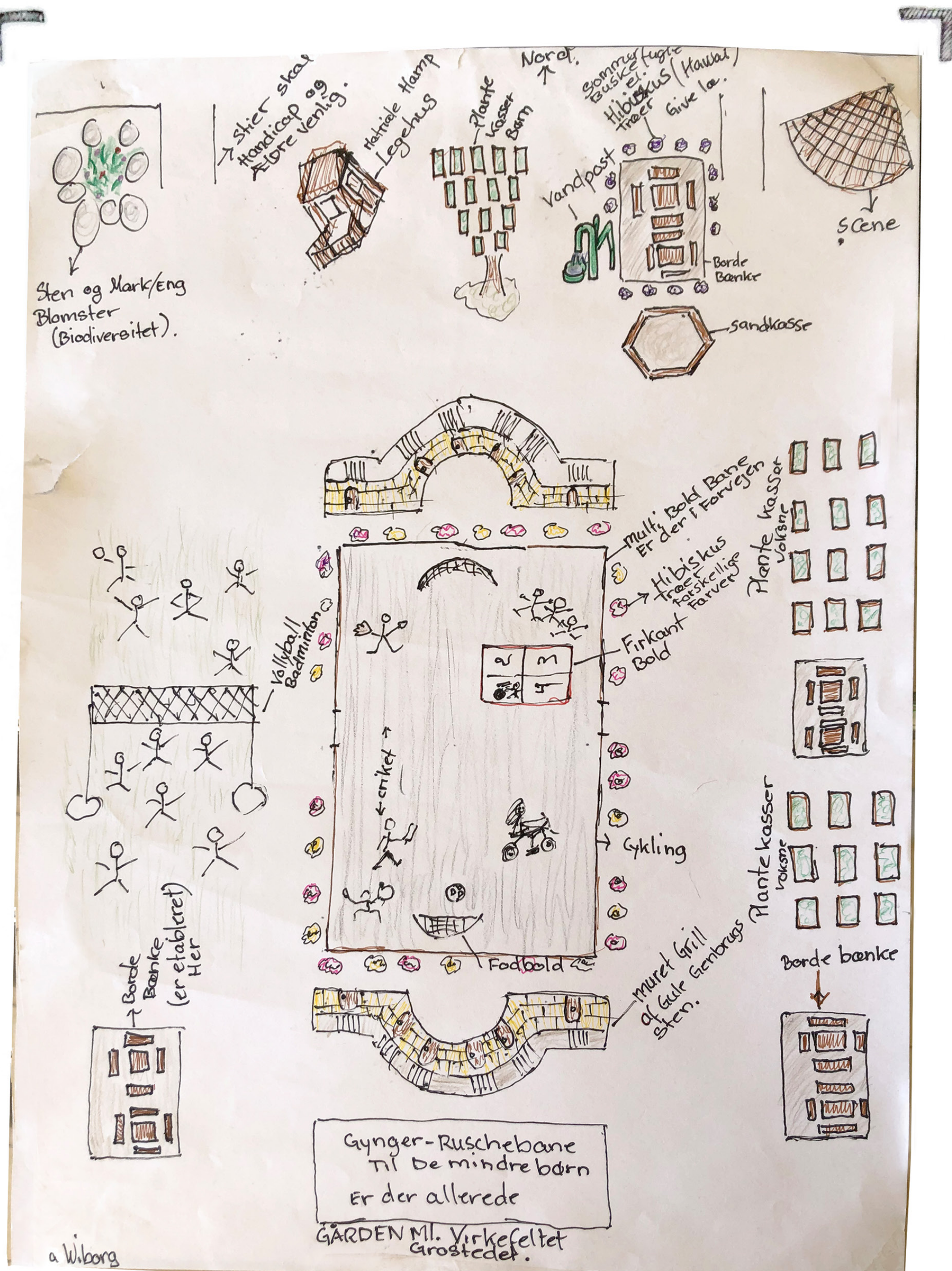

Figur 3: *Klageopslag.* Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

Figur 4: *Klageliste 2*. Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

Figur 5: *Klageliste 3*. Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

Figur 6: *Pia's Plan*. Illustration af Pia Wiborg.

VORES BYGHER RE ER BE BOERNE

(Voiceover, mens der lægges forskellige avisartikel-illustrationer ud på skrivebordet.)

FORTÆLLEREN

Hvis vi snakker almene boliger, så har de været enormt stigmatiserede. Det er blevet værre af, at vi har et samfund, der er blevet mere polariseret. Hvis du ser på de narrativer, der kommer ud af sådan en polarisering ... de bliver meget hurtigt "ghettofiserede". De narrativer, der er i den offentlige debat... Det handler hele tiden om at komme ud af ghettoen. Hvorfor skal du hele tiden flygte fra noget? Så har du jo stigmatiseret det, som om det er værd at flygte fra. I stedet bliver du jo nødt til at gå ind og se på, hvordan er det, man kan leve i det med et værdigt liv og et godt liv. Så der er jo et helt narrativ, der skal ændres omkring det her ... Det er borgerne i de her områder, der faktisk skal være med til at definere: Hvordan gør jeg det her til et godt sted at være? Og hvordan slipper jeg den der stigmatiserende fortælling?

Men problemet er jo, at de her områder bliver omdannet, ikke for dem, der bor der, men for dem, der skal bo der i fremtiden. Præmissen for de der møder, der skal inddrage borgere i spørgsmål om fx renovering, nedrivning og omdannelse, og det, man kan diskutere på de der møder, stemmer ikke overens med det ... som de lokale gerne vil snakke om.

Dem, jeg har siddet til møde med, de er dybt indignerede over præmissen, over, at de ikke kan ... at der ikke er et rum, hvor man rent faktisk kan diskutere. Man skal jo ikke tage fejl, mange af de borgere, der sidder med, er altså ... det er naturforeningsfolk, det er fredningsfolk, det er – altså, højt professionelle folk, det er jo ikke bare hr. og fru et eller andet, der ikke kan se på en tegning. Altså det er en blandet skare, og jeg har oplevet at sidde til de der konkurrence-overleveringer, hvor der næsten blev talt ned til folk, der sidder og lytter, på sådan en måde, hvor man tænker, hallo, altså!

Men man kan sige, at medbestemmelse kun gælder, for så vidt vi med beboerstemmer accepterer grundpræmissen og siger ja til helhedsplanen. Det 'ja' er adgangen til samarbejdet og til at få lov til at sidde og snakke lidt med nogle arkitekter. Siger vi 'ja' til præmissen, så er det okay, så er vi med i processen. Når vi siger nej til præmissen, så tror jeg, at vi mere eller mindre bliver sat uden for den proces.

Det er en rigtig god investering at sørge for, at beboerrepræsentanterne i det byggeudvalg, der følger en renoveringssag, er velinformerede, og at de har medejerskab, og at man i det hele taget står til rådighed for dem. Det er jo også min pointe ... at selvom vi har kontrakt med boligorganisations forretningsførende, så er det altså ikke dem, der er vores kunder. Det er ikke dem, vi skal servicere primært. Vores bygherre er beboerne.

Information

Indland Udland Klima Debat Kultur Litteratur Moderne Tider Nyhedsbreve Lytartikler

LÆSERBREV

Det er ubehageligt at læse en borgmester glæde sig over tvangsflytninger og diskrimination

Jo, der trænger til nogle renoveringer her i Mjølnerparken, men jeg genkender ikke mit boligområde som den 'betonjungle', . . .

EN DEL AF WATCH MEDIER

EJENDOMSWATCH

ONSDAG
28. FEBRUAR 2024

INVESTOR PROJEKTUDVIKLING RÅDGIVER BYGNINGSDRIFT MENNESKER KLUMMER MERE ∨

25.07.2022 | Kl. 15.00 ALMENBOLIGSEKTOR

"Danmarks skønneste by" blev til "betonslum" og hård ghetto

Aarhus Kommune og Brabrand Boligforening vil bruge 1,3 mia. kr. på at omdanne Gellerupparken. Men hvordan kom det overhovedet så vidt, at området endte på ghettolisten?

Figur 7: *Lisbeth's læserbrev om diskrimination, tvangsflytninger og "betonjungle".* Visuel transskribering af Heidi Svenningsen Kajita, 2024. Læserbrev oprindeligt bragt i Information 14. december 2020. Med tilladelse fra Lisbeth Saugmann.

Figur 8: *"Danmarks skønneste by" blev til "betonslum"og "hård ghetto."* Visuel transskribering af Heidi Svenningsen Kajita, 2024. Artikel af Nikolaj Bjørn Marcussen oprindeligt bragt i Ejendomswatch, 25.07.2022.

SCENE 4

HÅRD-KNUDER

(Voiceover, mens fortælleren trækker sig langsomt rundt i en masse af papirer, ledninger, skraldeposer, hundesnore, kaffekopper, gulvmopper, klude og spande. De forsøger at acceptere, at det er tungt og besværligt. De er udmattet og vrøvler og forklarer og vrøvler og forklarer.)

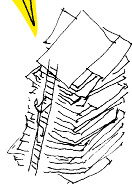
FORTÆLLEREN

Er det mit ansvar, at tingene går galt? Det er en udvidet arkitektrolle. Ja, det er det. For jeg er jo ikke bare den, der vil ... Arj, de dér skal ikke stå på trappen, de skal ikke ... Jeg prøver at trække projekterne hen i en eller anden retning, der også er fysisk ... Men jeg bruger en hel masse andre kompetencer ... Ja. Når du har en byggesag, så er der jo en milliard forskellige fagligheder og roller og også dét at være ... at have en forståelse for, hvor... Ejj, hov her var kontrakten. Så de ser ... det der ... synlige i det kaotiske liv, ikke? Nu switcher jeg fra at være rådgiveren til at være facilitatoren eller til at være konfliktmægleren eller ... Det er lidt et nederlag, at noget er gået i hårdknude og ikke vil lykkes. Det bliver meget langsomt af det, og du skal også have tid til, at det bliver ekstremt langsomt, og lade alle mulige problemer folde sig ud og tænke, at "alle problemer er legitime i udgangspunktet". Jeg har en faciliterende, altså en understøttende rolle. Ja. Lad folk forholde sig til hinandens problemer. Forholde sig til drift og bestyrelse og alt muligt andet, for de ser jo kun det ydre – skraldespandene står i opgangene, indkøbsvogne flyder over det hele, selvom de har fået det at vide hundredvis af gange, så sker der ikke noget. Og jeg har sagt det 5 gange – at den branddør skal holdes lukket. Det er også det boligsociale. Altså det, at der sidder nogen, som virkelig håndholder og prøver at få de tungeste med... det er sådan helt basale ting – jeg vil, jeg vil...

(Fortælleren finder side med tankebobler i rapporten. Læser højt fra tankeboblen.)

Acceptere hårdknuder i langsommelige arbejdsformer.

Småting og sladder og
almen snak og rettigheder
der brydes og kæmpes og der
klages over og løses og løftes
og som der arbejdes med
kontinuerligt og med besvær
men med intense interesser
og uden frygt og med frygt
for at miste sit job og sin
bolig og det der er helt
essentielt for livet og som
man sammen kan sige nej
til og hvor der er teknikker
som dialoger og klager og
tjeklister og facebook og
hårdknuder og maskinrummet
der tages i brug af både
beboere og arkitekter og
driftsfolk og gartnere og
kunstnere og politikere og
mange flere og meget
mere

Figur 9: *Hårdknuder.* Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

SCENE 5

SNAK OG DIREKTE KONTAKT

Snak, småsnak og direkte kontakt er godt.

Kaffe.

Det er en del af dit arbejde.

Ordentlig mad.

Undgå dårlig nabo-sladder og Facebook (hvor folk hidser sig op på forhånd).

At sprede viden.

Spørg om ting på kanten af officielle møder.

(Fortælleren står ved en tavle og forklarer. På tavlen står der med kridt og store bogstaver: snak, småsnak, direkte kontakt, kodeks, mad & kaffe, besøg, hårdknuder.)

FORTÆLLEREN

Ja, i dag skal vi se på de syv punkter til gode arbejdsrelationer mellem eksperter og beboere:

Snak, småsnak og direkte kontakt er godt. Man skal ikke tro, det er sådan en universalløsning.

Kaffe.

Det er en del af dit arbejde. For direktøren kan ikke sidde og være i forsvarsposition, hvis de er dygtige til at lytte. Det samme med byggechefen. Hvis de oprigtigt var interesserede i at forstå beboernes synspunkter og gjorde det for beboernes skyld – sådan som det jo bliver formidlet i dokumenter og interviews og så videre – så kan man ikke sidde og være så afvisende over for dét, som beboerne så har at sige.

Det er vigtigt, at der er noget ordentlig mad. Der skal være tid til, at man rejser sig op og tager af maden og smalltalker. Vi drikker ikke alkohol sammen på møder.

Undgå dårlig nabo-sladder og Facebook (hvor folk hidser sig op på forhånd). Møder borgerne op med høtyve og væbnet til tænderne, så spørg dig selv hvorfor. Mange rådgivere siger, de gerne vil *dialogen, men de kan ikke lide at stå overfor de der borgere. De er bange for dem.*

At sprede viden – sprede viden om juridiske rettigheder, sprede viden om beboerdemokratier, hvordan de fungerer, og sprede viden om, hvad der planlægges oppe i organisationerne, og ligesom mobilisere en modstand mod det. Når man gør det, så bliver

man kaldt alle mulige ting; man bliver kaldt naiv, det er noget af det mildeste, man kan blive kaldt; man bliver kaldt rygtespreder, man bliver kaldt ... hvad var det, borgmesteren kaldte os ... balla-demagere ...

Spørg om ting på kanten af officielle møder. Altså, lige før eller efter. Er du oprigtig interesseret?

Jeg sidder nogle gange ude i opgangene med et bord med kaffe og te og nogle småkager. De folk, der bor her, er jo typisk folk, som knokler røven ud af bukserne, ikke, og som måske ikke er dem, der har tid til at gå ind i bestyrelsesarbejde. Og det er heller ikke de nye, såkaldt ressourcestærke, der kommer og lægger en masse arbejde – de orker ikke de der tungt, tungt udfordrede folk, man dårligt nok kan snakke med, eller ikke kan lave en aftale med.

Andre steder, der har man ligesom på baggrund af beboermøder lavet 30 arbejdsgrupper, som hver især kunne arbejde videre med de ting, de nu synes var interessante, og det resulterede sådan set i, at man fik lavet et sådan ret bottom-up demokratisk system, hvor man, hvis man vil noget, eller vil ændre noget eller gøre noget, så kan man more or less bare gøre det. Det er jo sådan et lidt radikalt modsvar på det at være en sort plet på Danmarkskortet.

Ja, det var dagens program om arbejdet med det gode liv. Held og lykke!

SCENE 6

LØFTEAR-BEJDE

(Fortælleren løfter med besvær fire-seks tunge ringbind op i armene. Rød i hovedet af besværet. Læser op fra et papir, der ligger oven på mapperne Fører fingeren hen over siden ord for ord.)

FORTÆLLEREN

Hvad står der her? Løftearbejde.

Det er jo ikke, fordi jeg er blind, jeg kan godt se, at der er udfordringer, og det er jo nogle, vi løser lokalt og tager hånd om, men jeg kan ikke se, hvorfor man på den måde dømmer områder ude, som faktisk udgør en social elevatoreffekt. Det er sådan, at den sociale løfteevne i de her områder faktisk er højere end de fleste steder i Danmark, og det er jo, fordi der både er en målrettet social indsats, og så er der sindssygt ressourcestærke mennesker, der bor her.

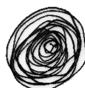
Der kommer nye boliger og nye boligtyper, og der kommer private boliger ind, men det er de sociale netværk, som ryger, det er de sociale relationer, og det er de netværk, som folk har opbygget gennem utallige år, som nedbrydes. [...] Dem, jeg måske har mest ondt af, er de danske enker. Det er jo frygteligt for dem; mange har boet her siden 70erne, nu er de alene, fordi de har mistet deres mand, men så har de deres netværk her og kommer blandt andet i den lokale pensionistklub, på ture til Tyskland og til julefrokosterne ... Der var en beboer, der sagde på det første beboermøde, hvor vi blev informeret om [nedrivningerne] tilbage i 2019, at hvis hun skulle flytte herfra, så blev det i en etværelses med låg.

En klar anbefaling – jeg ved ikke, om det er en opsang, det tror jeg; men jeg ville gå til arkitektstanden og bede dem tage de her diskriminerende, racistiske politikker alvorligt og forholde sig kritisk til dem. Bare fordi man er arkitekt eller byudvikler, så er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at os, der bor her, ikke har en vilje og en ide om, hvordan vores eget liv kunne udvikle sig. Så det handler om både at lytte, men også i virkeligheden tage alvorligt: Siger man ja til at arbejde for en politik, der er sindssygt problematisk og kritiseret af FN og Amnesty?

Det målbare er, når jeg så qua mange års arbejde formår at få [beboere] til at deltage i nogle af de ting – og deltage skal de jo ikke gøre for min skyld – men hvis de selv giver udtryk for, at det er rart og det har givet dem noget, og så selv kommer og spørger om yderligere deltagelse, så er det i hvert fald meget målbart, at så vil de gerne mere af dét her.

Løftearbejde.
Det er ekstra arbejde.

(Fortælleren lægger endnu et ringbind oven i de andre.)

IND I MASKIN-RUMMET

(Fortælleren står ved et bord og ser på tegninger og næsemasker. Fortælleren skifter perspektiv, i takt med at de skifter plads ved bordet og skifter næsemasker fra rollen som alvidende fortæller til beboer- og ekspertroller.)

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

I dag skal vi ind i maskinrummet, dvs. der, hvor de tekniske og designmæssige beslutninger træffes af forskellige eksperter, som fx arkitekter, og nu også deles med beboere. Det, der skal til at udspille sig her, er det, nogle kalder et ´Værkstedsmøde´. Der kommer et tidspunkt, hvor et projekt sådan set er færdigt og skal udbydes til en entreprenør – der skal det jo bare tegnes færdigt, men der sker altså også valg dér, som man ofte ikke har borgerne med i, ikke? I det maskinrum kan beboere lære at forstå og påvirke de faglige beslutninger direkte i planlægnings- og designredskaber såsom plantegninger, modeller, budgetter, arbejdsbeskrivelser, beslutningslister, fokuslister, ventelister osv.

FORTÆLLEREN (BEBOER 1)

Hey! Vi har hele tiden snakket om, at den der cykelsti, den skulle ligge dér. Hvorfor ender I nu med at gøre sådan her alligevel, altså lave et sving på den? Det var jo meningen, at den skulle løbe dér.

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

Og nu kan I se, NU bliver borgerne taget med ind! ... Altså, der kan være nogle ting, der ligesom er tænkt anderledes, end de lige kan aflæse, for det er jo ikke altid, at man aflæser tegninger og sådan noget helt ens, og så så stiller de måske spørgsmål om, hvad her og hvad der og hvorfor det, og så må man lige skrive: "Men sådan og sådan" ... Så okay, nu skal vi se hvad de vil vægte mest her?

FORTÆLLEREN (EKSPERT 1)

Det, I nu skal forstå, er, at man kan se denne her problemstilling ud fra et trafiksikkerheds-perspektiv, man kan se det i relation til vandhåndtering, man kan se det som et biodiversitetsproblem, man kan se det ud fra et politisk ønske om, at vi ikke må nedlægge parkeringspladser ...

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

Hov, vi husker lige ikke at tale ned.

FORTÆLLEREN (EKSPERT 1)

Nåh ja, undskyld. Det, jeg mente, er: Man kan se det ud fra alle de der forskellige perspektiver – som jo er det, der i en afvejning af en masse forskellige hensyn former nogle løsninger, ikke?

FORTÆLLEREN (BEBOER 2)

Helt cool. Det bliver bare lidt langt i spyttet.

FORTÆLLEREN (EKSPERT 2)

Vi er 50 procent projekterende og 50 procent drift, ikke, så fordelen ved at sidde sådan... sådan et sted her, er jo, at man har den kontinuerlige kontakt på en eller anden måde; man forlader ikke et byggeprojekt, når det er færdigt. Men jo også at ...

FORTÆLLEREN (BEBOER 3)

Som beboere ud til det her kryds er det vigtigste for os, at børnene ikke løber ud på gaden, når de skal hentes med bussen.

FORTÆLLEREN (BEBOER 4)

Og det er vigtigt, at der bliver plads til træer.

FORTÆLLEREN (EKSPERT 3)

Selve byggeprocessen bliver det, der tilskriver projektet værdi for beboere omkring denne her gård. For det var jo udskolingselever fra 7. til 9. klasse, som arbejdede med den sociale helhedsplan gennem socialforvaltningen i de her lommepenge-jobs.

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

(Smilende, jokende)

Se! Nu kommer beboernes stemme ligesom ind i paletten af afvejninger.

FORTÆLLEREN (BEBOER 5)

Man er nødt til, synes jeg, at kræve noget over for de her ingeniører og arkitekter og sige til dem: "Det, I laver, er fandme ikke godt nok!"

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

Hov hov, tal lige pænt. Husk vores mødekodeks, Beboer 5!

FORTÆLLEREN (BEBOER 5)

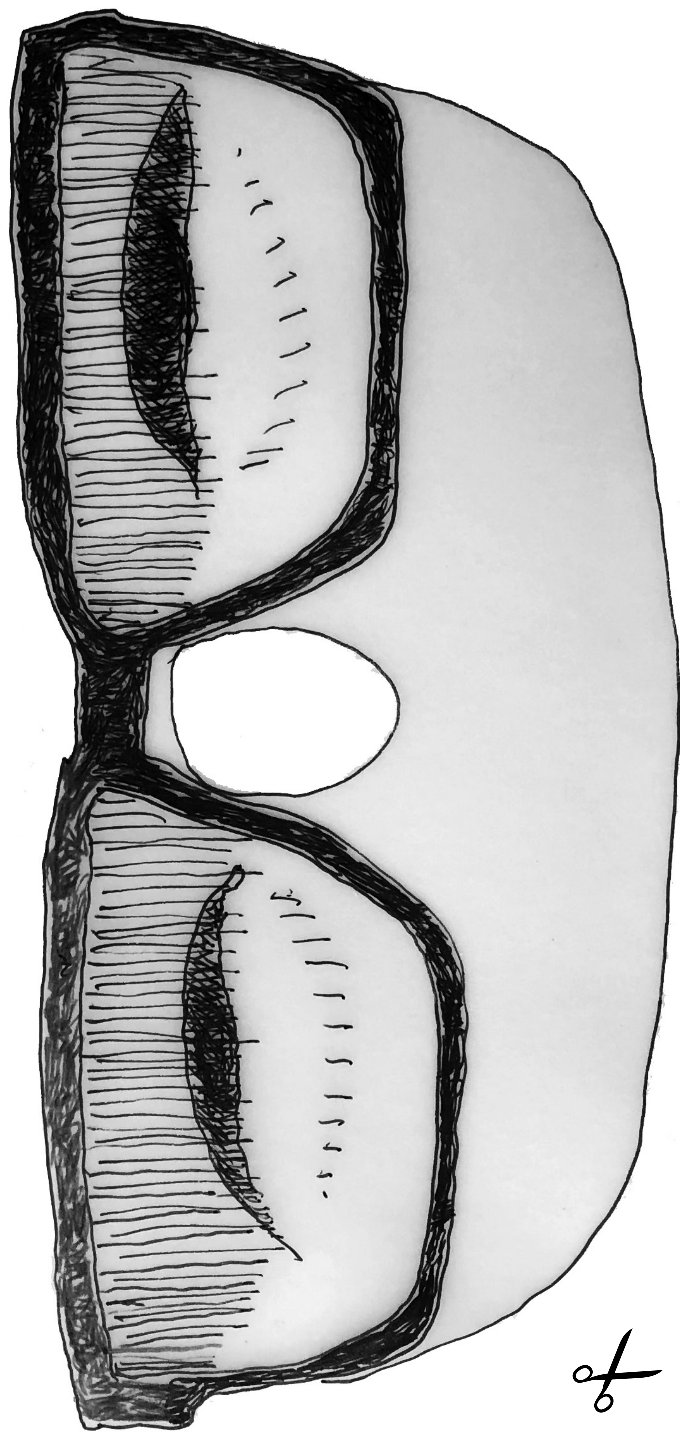
Nåh ja, undskyld.

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

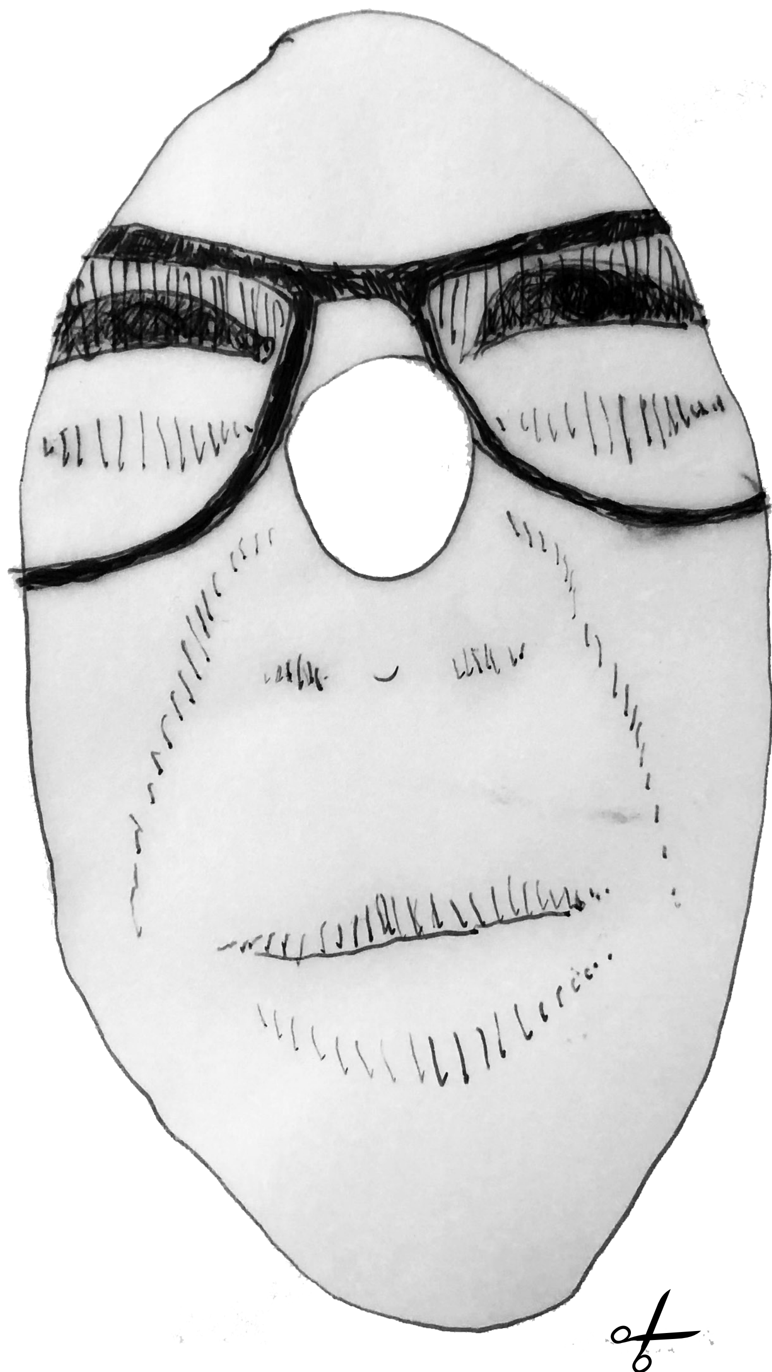
Nu skal vi tage stilling til, hvordan den her cykelsti skal føres igennem parken. Skal den ligge her, eller skal den ligge der?

FORTÆLLEREN (ALVIDENDE)

Nu diskuterer de alle tingene, stille og roligt, med de faglige og politiske spørgsmål, der også skal tages hensyn til. Hvad er det egentlig, der sker, når den beboerdemokratiske, naboskabende udvikling skal oversættes til et professionaliseret sprog? Så kan der gå enormt mange ting galt, har vi oplevet. Men her blandes det. Et maskinrum – der drives af mennesker med mennesker. Skønt, ikke?

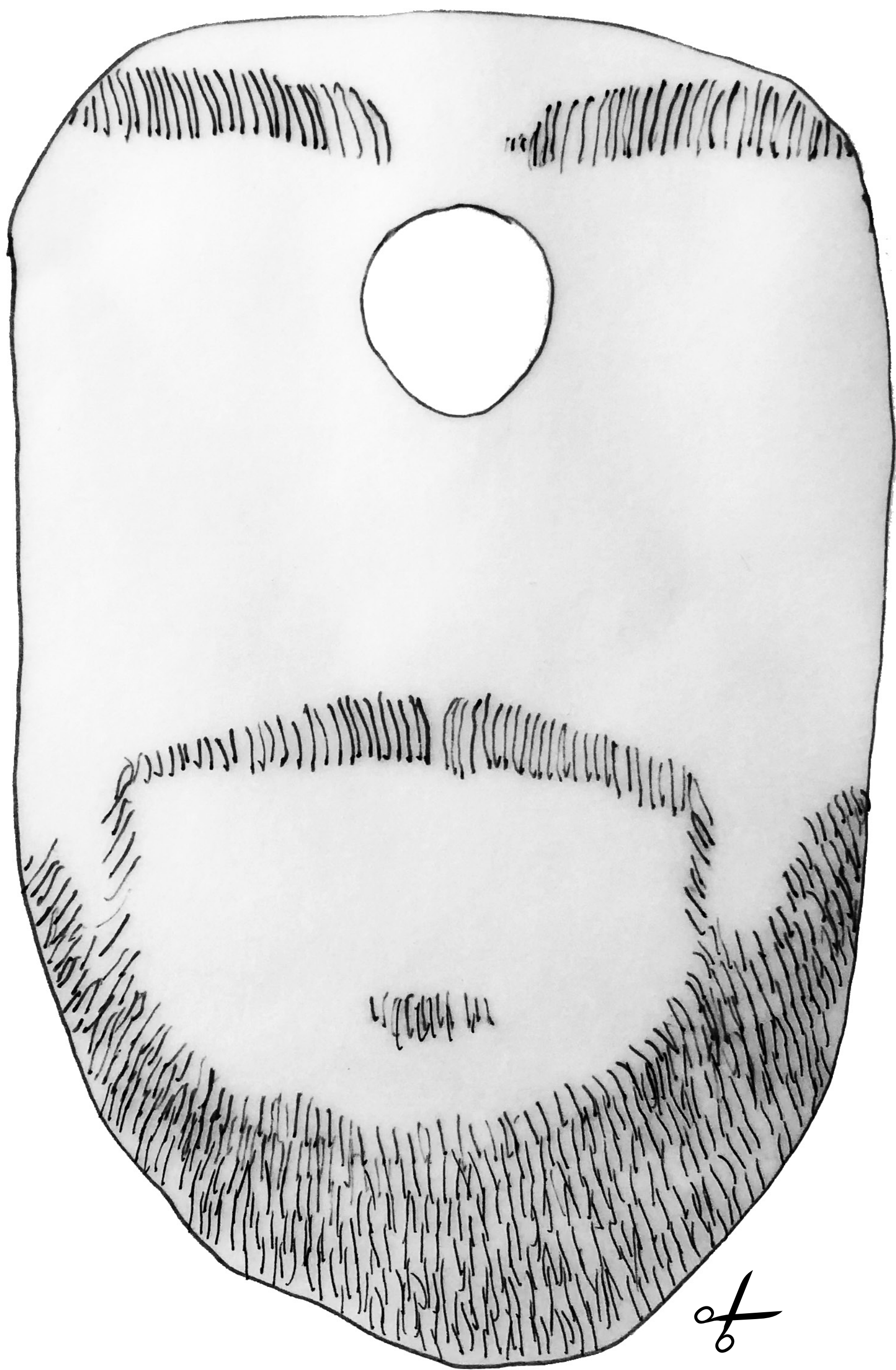

Figur 10–16 s. 42–48. *Næsemasker til ekspert- og beboerklagere*. Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

SCENE 8

KONTINU-ITET I SU-PERKAPPE

(Fortælleren, på samme kontor som i scene 1. Taler i telefon med udsigt hen mod døren.)

FORTÆLLEREN

(I telefonen)

Der er en utrolig stærk kontinuitet i forhold til klagepunkterne, konfliktpunkterne. Folk går for eksempel virkelig meget op i skrald, og det har de gjort i 50 år.

(Åbner rapporten og fæstner blikket ved en side.)

Rigtig mange almene boligområder er jo blevet forsøgt fornyet og forbedret, faktisk, siden 80erne. Fremfor at vi bare gentager og gentager og gentager, hvad så med en bedre forståelse for, hvad kan man sige, de historiske omstændigheder og processer, der på en eller anden måde har ført os hertil, og også skabt den lokale kultur. ... Det her ideal om beboerdeltagelse, hvor forankret det er i en dansk kontekst ... Det er et selvfølgeligt mål, at alle indgår i en eller anden form for struktureret fællesskabsaktivitet; om du er med i kortklubben, eller du indgår ... Det er et problem, *når folk ikke engagerer sig ... Det er jo bare en selvfølgelighed, at sådan skal det være i den almene boligsektor. Men der er jo ikke nogen, der har spurgt, hvordan det kan være, at den her selvfølgelighed er blevet en selvfølgelighed?*

(Til kameraet)

Og alt det her med inddragende planlægning, det er jo ikke noget, vi har opfundet i nullerne. Det har jo en lang tradition.

(Ser hen mod døren)

Og hvor der er deltagelse, er der brok og klager.

Men på et eller andet tidspunkt er man måske nødt til at finde løsninger, ikke?

(Ser ind i computerskærmen)

Hele den her tanke om at lytte på hinanden og snakke sammen og finde ud af, hvordan den solidariske bys udvikling ser ud i virkeligheden, det tror jeg faktisk, at arkitektstanden og dem, der har indflydelse på det, skal tage alvorligt. I stedet for at lade sig synke ned i de forståelser, som i hvert fald ... ja, politikere med flere forsøger at tegne. De skal simpelthen turde glide med ind i det åbne sår, og det er ikke nødvendigvis et rart sted, men det er et demokratisk sted.

(Til kameraet)

Jeg ved ikke, om jeg tør.

(Ser i rapporten.)

Det var vist lidt af den samme dans, medarbejderne i den sociale helhedsplan oplevede. På den ene side ville de jo rigtig gerne hjælpe beboerne og understøtte alt det lokale initiativ, der var, men på den anden side var de rigtig bange for at blive fyret, fordi boligforeningen jo var deres arbejdsgiver.

Der var lavet verdens bedste helhedsplan, hvor man havde gjort alt, hvad sociologer, antropologer og byplanlæggere havde sagt man skulle gøre, og havde også fået beboernes opbakning og alles opbakning ... Og så skal der lige rives dobbelt så meget ned. Det synes jeg var virkelig destruktivt. Det synes jeg er at udvise helt utidig disrespekt for beboerne.

(Voiceover mens fortælleren lytter i telefonen og begynder at pakke tegninger sammen og rydde op.)

Jeg talte også ... til ... en demonstration på Christiansborg Slotsplads i december. Jeg stillede mig op på blokvognen dér, og det var en sjov oplevelse – at tale imod nedrivninger. Det er noget, jeg gør, fordi, jeg har arbejdet med bæredygtighed i så mange

år, og så også med renovering, og så synes jeg, at det er ... virkelig forkert, at man kobler eller rettere frakobler *socialpolitikken fra klimapolitikken, eller at bolig-, social- og indvandrerpolitikken ikke hænger sammen med klimapolitikken. Altså, jeg synes ikke, man kan tillade sig at vælge at rive 3600 boliger ned, uden at det er vurderet klimamæssigt. Det er jo en enorm ekstra CO2-belastning. Hvis man nu bare havde revet det ned og* ikke *erstattet det med nyt, så kunne det være okay for klimaet, men når man så bygger nyt i stedet for og man bygger det nye i beton og mursten, så synes jeg, det er et problem. Bæredygtighedsbegrebet handler jo ikke kun om den grønne omstilling; det handler også om en social omstilling. Og det handler måske også om en økonomisk omstilling i virkeligheden. Som den store overligger. Så det er noget med at snakke bæredygtighed i bredere perspektiver.*

Jeg gider ikke være bange for nej'et.

(Fortælleren ser bange mod computerskærmen – kommer der mon vrede mails?)

Jeg gider ikke være bange for kritikken, og jeg gider ikke være bange for den modstand, der ligger dér. Det kræver lidt, at jeg tager min supermandskappe på og siger: Nå, men det er ikke mig, *de er sure på. Hvorfor står de dér og er sure – eller hvad er det, der sker her? Er det noget, der skal løses, hvornår skal det løses, og hvor skal det løses henne?*

(Til kameraet)

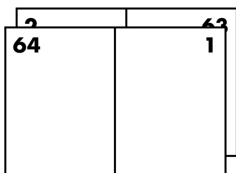
Men, ja, en kritik eller en modstand kan jo også handle om noget andet. Det kan være noget processuelt, der er gået galt. Så der ligger noget i ikke at pakke det der 'nej' væk.

(Ser mod døren.)

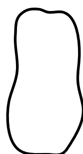
Man bliver nødt til at se på nej´et.

(Fortælleren tager sin superkappe på og går ud ad døren.)

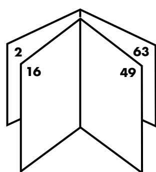
Lav dit eget hæfte:

Udskriv hæftets sider dobbeltsidet på liggende A4-papir

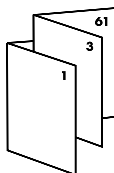

Find en stor elastik

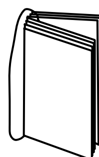
Fold siderne

Sæt siderne sammen

Hold siderne sammen med elastik

Back cover: Figur 17. *"nej'et"*. Illustration af Heidi Svenningsen Kajita, 2024.

"nej´et"

"Jeg gider ikke være bange for kritikken, og jeg gider ikke være bange for den modstand, der ligger dér. Det kræver lidt, at jeg tager min supermandskappe på og siger: Nå, men det er ikke mig, de er sure på. Hvorfor står de dér og er sure – eller hvad er det, der sker her? Er det noget, der skal løses, hvornår skal det løses, og hvor skal det løses henne? "

bureaus.publishing